

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
ІМЕНІ ПРОФЕСОРА ІВАНА КОВАЛИКА**

УКРАЇНСЬКЕ МОВОЗНАВСТВО В ІМЕНАХ

**методичні рекомендації
з навчальної дисципліни
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань **03 Гуманітарні науки**
спеціальності **035 Філологія**,
спеціалізації **035.01 Українська мова та література****

Львів - 2024

УДК 811.161.2'1,18/20''(091)(075.8)

М-81

Українське мовознавство в іменах: методичні рекомендації з навчальної дисципліни для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 03 Гуманітарні науки спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.01 Українська мова та література. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка. 2024. 27 с.

Укладач:

Мосур О. С. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови імені професора Івана Ковалика

Рецензент:

Висоцька Т. Й. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови імені професора Івана Ковалика

Розглянуто та схвалено до друку
на засіданні кафедри української мови
імені професора Івана Ковалика філологічного факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 1 від 29 серпня 2024 р.)

Розглянуто та схвалено до друку
на засіданні вченої ради філологічного факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 9 від 29 серпня 2024 р.)

У методичних рекомендаціях із навчальної дисципліни для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 03 Гуманітарні науки спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.01 Українська мова та література вміщено тематику лекційних занять, список рекомендованої літератури (основну й додаткову) до кожної теми, перелік тем для самостійної роботи, питання для (заліку), зразки тестових завдань для підготовки майбутніх бакалаврів.

ПЕРЕДМОВА

Навчальна дисципліна “Українське мовознавство в іменах” дає студентам необхідні знання, обов’язкові для того, щоб показати роль особистості у становленні і впорядкуванні явищ і понять українського мовознавства; акцентувати увагу на науковому доробку вчених Львівської наукової мовознавчої школи. Вибіркова дисципліна є лекційним курсом, у рамках якого представлено як огляд мовознавчих концепцій, так і окремі біографічні відомості з життя мовознавців, які потрібні для розуміння умов формування мовознавчої школи — наукового осередку. Соціально-історичні події нерозривно пов’язані з культурними й науковими. “Весна народів” 1848 року — початок становлення української філології у Львівському університеті. Того ж року засновано кафедру руської словесності. Лекційний курс охоплює період від зародження паростків української мовознавчої науки, її розвиток і функціонування сьогодні у стінах ЛНУ імені І. Франка, показує роль І.Франка як мовознавця, характеризує широкий спектр наукових досягнень українських мовознавців.

Мета курсу – показати студентіві широкий спектр лінгвістичних досліджень українських мовознавців.

Реалізація поставленої мети передбачає розв’язання таких **завдань**:

1) вибірково проаналізувати науковий доробок українських лінгвістів з фонетики і фонології, лексикології, лексикографії, морфеміки та дериватології, діалектології, морфології, синтаксису, історії мови, методики викладання української мови;

2) охарактеризувати мовознавчі погляди Івана Франка;

3) вивчити історію кафедри української мови імені професора Івана Ковалика Львівського національного університету імені Івана Франка;

4) прослідкувати історію формування Львівської ономастичної школи;

5) окреслити особливості досліджень працівників кафедри української мови імені професора І. Ковалика — представників Львівської наукової мовознавчої школи.

У результаті вивчення курсу студент повинен

знати:

- історію Львівської наукової мовознавчої школи, її місце серед інших наукових шкіл;
- історію кафедри української мови імені проф. І. Ковалика;
- спектр наукових інтересів та здобутки мовознавців (відповідно до лекційних занять та питань для самостійного опрацювання).

уміти:

- назвати історичні передумови, рік заснування кафедри української словесності Львівського університету та прізвища відомих українських мовознавців, які працювали і працюють на кафедрі української мови;
- окреслити основні напрямки наукової діяльності кафедри української мови імені професора Івана Ковалика;
- назвати праці І. Франка, які показують його хист як мовознавця, охарактеризувати спектр мовознавчої проблематики статей І.Франка;
- назвати відомих лінгвістів, дослідження яких присвячені аналізу окремих питань фонетики, лексикології та лексикографії, словотвору, морфології, синтаксису української мови, а також – історії української мови, ономастики, лінгводидактики;
- аналізувати наукові статті, монографії;
- систематизувати опрацьований матеріал.

Методичний посібник відповідає програмовим документам вибіркової дисципліни «Українське мовознавство в іменах», яку вивчають бакалаври зі спеціальності 035 Філологія (спеціалізація: 035.01 Українська мова та література) для освітньої програми “Українська мова та література”. Посібник містить тематику лекційних занять, список рекомендованої літератури (основну й додаткову) до кожної теми, перелік тем для самостійної роботи, питання для заліку, зразки тестових завдань.

ТЕМАТИКА ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ІМЕНІ ПРОФЕСОРА ІВАНА КОВАЛИКА ЛЬВІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

ТЕМА 1. Історичні передумови заснування кафедри української мови

Питання:

1. Коротка історія Львівського національного університету імені Івана Франка.
2. Соціально-історичне тло та передумови появи кафедри української мови.
3. Яків Головацький як перший завідувач кафедри руської словесности.
4. Омелян Огоновський та Олександр Колесса — очільники кафедри руської словесности: наукові інтереси, громадська діяльність.

Література

Основна:

1. Іван Франко – письменник, мислитель, громадянин: Матеріали міжнародної наукової конференції. Львів: Світ, 1998. 872 с.
2. Захлюпана Н., Кочан І. Українська лінгводидактика в іменах: словник-довідник. Львів: ЛНУ ім. І. Франка. 2011. 238 с.
3. Львівський національний університет імені Івана Франка: encyclopedia: [в 2 т.]. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011–2014. Т. 1 (А–К). 2011; Т. 2 (Л–Я). 2014.

Додаткова:

1. Зубрицький М. Іван Франко і Львівський університет. *Українська філологія: школи, постаті, проблеми: Збірник наукових праць Міжнародної наукової конференції, присвяченої 150-річчю від дня заснування кафедри української словесности у Львівському університеті (Львів, 23–25 жовтня 1998 р.)*. Львів: Світ, 1999. Ч. 1. С. 190–193.

2. Мацюк Г. Лексико-граматичні ознаки іменників у граматиці Я. Головацького. *Українська філологія: школи, постаті, проблеми: Збірник наукових праць Міжнародної наукової конференції, присвяченої 150-річчю від дня заснування кафедри української словесності у Львівському університеті (Львів, 23–25 жовтня 1998 р.)*. Львів: Світ, 1999. Ч. 1. С. 122–132.

3. Микитюк В. Агатангел Кримський та Омелян Огоновський. *Українська філологія: школи, постаті, проблеми: Збірник наукових праць Міжнародної наукової конференції, присвяченої 150-річчю від дня заснування кафедри української словесності у Львівському університеті (Львів, 23–25 жовтня 1998 р.)*. Львів: Світ, 1999. Ч. 1. С. 132–135.

4. Салига Т. Українська словесність у Львівському університеті: минуле та сучасне. *Українська філологія: школи, постаті, проблеми: Збірник наукових праць Міжнародної наукової конференції, присвяченої 150-річчю від дня заснування кафедри української словесності у Львівському університеті (Львів, 23–25 жовтня 1998 р.)*. Львів: Світ, 1999. Ч. 1. С. 3–9.

ТЕМА 2. Розвиток кафедри української мови у 1918—1941 рр.

Питання:

1. Наслідки українсько-польської війни 1918–1919 років для українознавчих кафедр. Ян Янів.
2. Діяльність кафедри у 1939–1941 роках. Василь Сімович.

Література

Основна:

1. Білоус М., Терлак З. Василь Сімович (1880–1944): Життєписно-бібліографічний нарис. Львів: Вид-во «Вільна Україна», 1995. 179 с.
2. Львівський національний університет імені Івана Франка: encyclopedia: [в 2 т.]. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011–2014. Т. 1 (А–К). 2011; Т. 2 (Л–Я). 2014.

3. Сімович В. Праці у двох томах. Том 1: Мовознавство. Упор. і передм. Л. Ткач. Чернівці: Книги – ХХІ, 2005. 520 с.

4. Франкіана Василя Сімовича. Упоряд., передмова та приміт. М. Білоус і З. Терлака. Львів, 2004. 234 с.

Додаткова:

1. Качмар В. Українці у Львівському університеті: боротьба за національну вищу школу. *Українська філологія: школи, постаті, проблеми: Збірник наукових праць Міжнародної наукової конференції, присвяченої 150-річчю від дня заснування кафедри української словесності у Львівському університеті (Львів, 23–25 жовтня 1998 р.)*. Львів: Світ, 1999. Ч. 2. С. 616–627.

ТЕМА 3. Розвиток кафедри після Другої світової війни і дотепер

Питання:

1. Післявоєнний період в історії кафедри української мови: Петро Коструба, Іван Чередниченко.
2. Внесок Івана Ковалика у розвиток кафедри. Діяльність кафедри у 1974–2016 роках.

Література

Основна:

1. Видатні особистості з українського мовознавства. Хрестоматія. За заг. ред. Марини Навальної; укл.: Тетяна Левченко, Тетяна Чубань. Переяслав-Хмельницький: «Видавництво КСВ», 2016. 172 с.

2. Львівський національний університет імені Івана Франка: encyclopedia: [в 2 т.]. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011–2014. Т. 1 (А–К). 2011; Т. 2 (Л–Я). 2014.

3. Терлак З. М. Коструба Петро Петрович. *Енциклопедія Сучасної України*. К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2014. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-6110>

4. Українська мова: Енциклопедія. К.: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2000. 752 с.

Додаткова:

1. Кочан І. Науковий доробок професора Т. Панько. *Українська філологія: школи, постаті, проблеми: Збірник наукових праць Міжнародної наукової конференції, присвяченої 150-річчю від дня заснування кафедри української словесності у Львівському університеті (Львів, 23–25 жовтня 1998 р.)*. Львів: Світ, 1999. Ч. 1. С. 100–105.

ТЕМА 4. Сучасні дослідження на кафедрі української мови імені професора Івана Ковалика

Питання:

1. Дослідження з фонетики української мови.
2. Напрацювання з лексикології та лексикографії, ономастики.
3. Аналіз діалектів української мови.
4. Опис морфемної будови та словотвірних явищ сучасної української літературної мови.
5. Різномасштабне висвітлення морфологічних явищ в українській мові.
6. Синтаксичні дослідження.
7. Напрацювання з історії української мови.

Література

Основна:

1. Львівський національний університет імені Івана Франка: encyclopedia: [в 2 т.]. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011–2014. Т. 1 (А–К). 2011; Т. 2 (Л–Я). 2014.
2. Українська мова: Енциклопедія. К.: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2000. 752 с.

Додаткова:

1. Мосур О. С. Опрацювання мікротопонімії на філологічному факультеті Львівського національного університету імені Івана Франка. *Proceedings of the scientific and pedagogical internship, July 31 – September 10, 2023*. Riga, the Republic of Latvia. P. 46–49.
2. Панько Т. І. Українське термінознавство. Львів: Світ, 1994. 216 с.

ТЕМА 5. Іван Франко як мовознавець

Питання:

1. Участь І. Франка у мовній дискусії 90-х років ХІХ ст.
2. Мова і світоглядна позиція.
3. Внесок І. Франка в розвиток науки про українські діалекти.
4. Ономастичні дослідження І. Франка.
5. Інші аспекти мовознавчих досліджень І. Франка.
6. Характеристика листування І. Франка та Бодуена де Куртене.

Література

Основна:

1. Іван Франко – письменник, мислитель, громадянин: Матеріали міжнародної наукової конференції. Львів: Світ, 1998. 872 с.
2. Листування Івана Франка та Бодуена де Куртене [переклад листів Бодуена де Куртене, підготовка до друку, вступна стаття і примітки Василя Грещука]. Івано-Франківськ: Плай, 2008. 92 с.
3. Львівський національний університет імені Івана Франка: encyclopedia: [в 2 т.]. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011–2014. Т. 1 (А–К). 2011; Т. 2 (Л–Я). 2014.
4. Франко І. Говоримо на вовка – скажімо і за вовка. *Франко І. Збір. творів: У 50 т.* Київ: Наук. думка. 1980. Т. 28. С. 167–175.
5. Франко І. Літературна мова і діалекти. *Франко І. Збір. творів: У 50 т.* Київ: Наук. думка. 1982. Т. 37. С. 205–210.
6. Франко І. Причинки до української ономастики. *Франко І. Збір. творів: У 50 т.* Київ: Наук. думка. 1982. Т. 36. С. 391–426.

Додаткова:

1. Микитюк В. Педагогічні концепти Івана Франка (теорія та методика навчання літератури). Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2017. 408 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

РІЗНОАСПЕКТНІ ДОСЛІДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ МОВОЗНАВЦІВ

ТЕМА 6. Українська фонетика і фонологія в іменах

Питання:

1. Фонологічна концепція П. Коструби.
2. Дослідники фонетики української мови.

Література

Основна:

1. Ключковський Б. Фонологічна концепція Петра Коструби. *Українська філологія: досягнення і перспективи*. Л., 1994. С. 139-145.
2. Коструба П. П. Фонетика української літературної мови. Ч.1 Львів, 1963.
3. Коструба П. П. Фонетика, фонологія і морфонологія (їх предмет і місце в науці про мову). *Методологічні питання мовознавства*. К., 1966. С. 93–104.
4. Львівський національний університет імені Івана Франка: encyclopedia: [в 2 т.]. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011–2014. Т. 1 (А–К). 2011; Т. 2 (Л–Я). 2014.
5. Українська мова: Енциклопедія. К.: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2000. 752 с.

Додаткова:

1. Терлак З. Експериментальні дослідження з фонетики у Львівському університеті. *Українська філологія: школи, постаті, проблеми: Збірник наукових праць Міжнародної наукової конференції, присвяченої 150-річчю від дня заснування кафедри української словесності у Львівському університеті (Львів, 23–25 жовтня 1998 р.)*. Львів: Світ, 1999. Ч. 1. С. 140–143.
2. Тоцька Н. І. Сучасна українська літературна мова: фонетика, орфоєпія, графіка, орфографія. К., 1981.

3. Тоцька Н. І. Голосні фонемі української літературної мови. К., 1973.

ТЕМА 7. Світочі української лексикології і лексикографії

Питання:

1. Б. Грінченко як автор “Словаря української мови”.
2. Історична лексикографія: Є. Тимченко.

Література

Основна:

1. Грінченко [онлайн]. Режим доступу: <https://web.archive.org/web/20131214191201/http://grinchenko.kubg.edu.ua/>
2. Грінченко Б. Словарь української мови: в 4-х тт. К., 1907—1909. Режим доступу: <https://554.slovaronline.com/>
3. Довбня Л. Е., Товкайло Т. І. Історія українського мовознавства в іменах: навч. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2018. 171с.
4. Є. Тимченко. Режим доступу: <https://www.inmo.org.ua/about-institute/history/famous-workers/yevgen-kostyantinovich-timchenko.html>
5. Кровицька О. В. Лексикографічна спадщина Є.Тимченка. *Українська мова*. 2007. № 1. С. 74-81.
6. Українська мова: Енциклопедія. К.: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2000. 752 с.

Додаткова:

1. Полюга Л. Українські історичні словники в контексті слов'янської лексикографії. *Проблеми слов'янознавства*. Вип. 51. 2000. С. 195–198.

ТЕМА 8. Видатні діалектологи України

Питання:

1. К. Михальчук — основоположник української діалектології.
2. Діалектологічні дослідження В. Ганцова.

3. Діалектна лексикографія у Відділі української мови Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича: Я. Закревська, Н. Хобзей.

Література

Основна:

1. Ткаченко В. В. Трагічна доля видатного мовознавця В. М. Ганцова (1892—1979) та його внесок у розвиток української філології. *Література та культура Полісся*. Ніжин: В-во НДУ ім. М. Гоголя, 2009. Вип. 51: Регіональна історія та культура XVII—XX ст.: сучасний погляд на проблеми та особи. С. 191—198.

2. Українська мова: Енциклопедія. К.: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2000. 752 с.

3. Шерех Юрій. Кость Михальчук. Вінніпег, 1952. 39 с. Режим доступу:

<https://web.archive.org/web/20200615171032/https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/1517/file.pdf>

Додаткова:

1. Гуцульські говірки: короткий словник. Відп. ред. Я. Закревська. Львів: Ін-т українознавства НАНУ, 1997. – 230 с.

2. Хобзей Н. Діалектна лексикографія сьогодні. *Українське мовознавство*. 2008. Вип. 38. С. 254–256.

ТЕМА 9. Ономастика в Україні: персоналії

Питання:

1. Дослідники української антропонімії: М. Худаш, Ю. Редько, П. Чучка.
2. (Мікро)топоніміїні дослідження: Д. Бучко, З. Купчинська.

Література

Основна:

1. Горпинич В. О. Чучка Павло Павлович. Українська мова: енциклопедія. К.: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажаа, 2004. С. 798–799.

2. Купчинська З. Юліан Редько: мовознавець, письменник, літературний критик, мемуарист, перекладач. *Світогляд*. Київ: Національна академія наук України, 2023. 2022, № 5 (103). С.41–47.

3. Купчинська З. Яскравий представник Львівської ономастичної школи. Передмова до: Редько Ю. К. Сучасні українські прізвища (походження, словотвір, поширення). Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. С.7–22.

4. Львівська ономастична школа: Хрестоматія. Відп. ред. Купчинська З. О. Львів, 2019. 556 с.

5. Львівський національний університет імені Івана Франка: encyclopedia: [в 2 т.]. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011–2014. Т. 1 (А–К). 2011; Т. 2 (Л–Я). 2014.

6. Скаб М. Дмитро Бучко – зразок українця, вченого, учителя та сім'янина (Спогади учня). *Наукові записки ТНПУ. Серія: Мовознавство*. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2014. Вип. II (24). С. 6–8.

Додаткова:

1. Мосур О. С. Опрацювання мікротопонімії на філологічному факультеті Львівського національного університету імені Івана Франка. *Proceedings of the scientific and pedagogical internship, July 31 – September 10, 2023*. Riga, the Republic of Latvia. P. 46–49.

2. Фаріон І. Ономастичні дослідження у Львівському університеті. *Українська філологія: школи, постаті, проблеми: Збірник наукових праць Міжнародної наукової конференції, присвяченої 150-річчю від дня заснування кафедри української словесності у Львівському університеті (Львів, 23–25 жовтня 1998 р.)*. Львів: Світ, 1999. Ч. 1. С. 143–148.

ТЕМА 10. Сучасні напрями ономастичних студій

Питання:

1. Дослідження конотоніміки (Г. Лукаш).
2. Зародження літературно-художньої ономастики (Л. Белей та ін.).
3. Фреймова, когнітивна ономастика (О. Ю. Карпенко та ін.).

Література

Основна:

1. Белей, Л. О. Функціонально-стилістичні можливості української літературно-художньої антропонімії ХІХ-ХХ ст. Ужгород, 1995. 120 с.
2. Карпенко О. Ю. Проблематика когнітивної ономастики : монографія. Одеса: Астропринт, 2006. 325 с.
3. Лукаш Г. Актуальні питання української конотоніміки. Донецьк: ТОВ «Видавничо-поліграфічне підприємство “ПРОМІНЬ”», 2011. 460 с.

Додаткова:

1. Белей, Л. О. Ім'я дитини в українській родині. К. : Далечинь, 2013. 288 с.
2. Історія українського мовознавства: матеріали до лекцій для магістрантів напряму 8.035 – Філологія, ОП «Українська мова та література». Укладач Н.Ф. Венжинович. Ужгород: ПП Данило С.І., 2022. 115 с.

ТЕМА 11. Українська морфеміка і дериватологія в іменах

Питання:

1. Л. Полюга як укладач “Словника українських морфем”.
2. І. Яценко про морфемний аналіз слів сучасної української літературної мови.

Література

Основна:

1. Закревська Я. Полюга Лев Михайлович. Українська мова: Енциклопедія. Київ: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2000.
2. Львівський національний університет імені Івана Франка: encyclopedia: [в 2 т.]. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011–2014. Т. 1 (А–К). 2011; Т. 2 (Л–Я). 2014.
3. Яценко І. Т. Явище спрощення в морфологічному складі слова. УМЛШ. 1973. № 3.

Додаткова:

1. Полюга Л. М. Словник українських морфем. Львів, 2001.

2. Яценко І. Т. Морфемний аналіз: Словник-довідник: У 2-х т. К., 1980–1981.

ТЕМА 12. І. Ковалик – засновник Львівської дериватологічної школи

Питання:

1. Дериватологічне вчення І. Ковалика.
2. Послідовники дериватологічної концепції І. Ковалика.

Література

Основна:

1. Грещук В. [і ін.]. Нариси з основоцентричної дериватології. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2007. 348 с.
2. Ковалик І. І. Вчення про словотвір. Вибрані праці. Івано-Франківськ - Львів, 2007. Ч.1.
3. Львівський національний університет імені Івана Франка: encyclopedia: [в 2 т.]. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011–2014. Т. 1 (А–К). 2011; Т. 2 (Л–Я). 2014.

Додаткова:

1. Галенко І. Загальнолінгвістичні погляди професора І. Ковалика (1907–1989). *Українська філологія: школи, постаті, проблеми: Збірник наукових праць Міжнародної наукової конференції, присвяченої 150-річчю від дня заснування кафедри української словесності у Львівському університеті (Львів, 23–25 жовтня 1998 р.)*. Львів: Світ, 1999. Ч. 1. С. 49–55.
2. Грещук В. В. Основоцентрична дериватологія: історія, стан, перспективи. *Актуальні проблеми українського словотвору*. Івано-Франківськ, 2002. С. 68-78.

ТЕМА 13. Українська морфологія в іменах

Питання:

1. Наукові погляди В. Горпинича.

2. Актуальні проблеми граматики у працях І. Кучеренка.
3. Теоретичні питання морфології української мови у дослідженнях І. Вихованця та К. Городенської.

Література

Основна:

1. Вихованець І., Городенська К. Теоретична морфологія української мови. К., 2004.
2. Горпинич В. О. Морфологія української мови. К., 2004.
3. Загнітко А. П. Сучасна лінгвістика: погляди та оцінки: науково-аналітичне видання. Донецьк: ДонНУ, 2014. 464 с.
4. Історія українського мовознавства: матеріали до лекцій для магістрантів напрямку 8.035 – Філологія, ОП «Українська мова та література». Укладач Н.Ф. Венжинович. Ужгород: ПП Данило С.І., 2022. 115 с.

Додаткова:

1. Видатні особистості з українського мовознавства. Хрестоматія. За заг. ред. Марини Навальної; укл.: Тетяна Левченко, Тетяна Чубань. Переяслав-Хмельницький: «Видавництво КСВ», 2016. С. 29-31.

ТЕМА 14. Дослідники синтаксису української мови

Питання:

1. “Синтаксис української мови” К. Шульжука.
2. Синтаксис української мови в історичному аспекті: А. Грищенко.
3. Теоретико-прикладний аспект у вивченні синтаксису української мови: А. Загнітко.
4. Синтаксичні експресеми як об’єкт дослідження в наукових працях Н. Гуйванюк.

Література

Основна:

1. Видатні особистості з українського мовознавства. Хрестоматія. За заг. ред. Марини Навальної; укл.: Тетяна Левченко, Тетяна Чубань. Переяслав-Хмельницький: «Видавництво КСВ», 2016. 172 с.
2. Загнітко А. П. Сучасна лінгвістика: погляди та оцінки: науково-аналітичне видання. Донецьк: ДонНУ, 2014. 464 с.
3. Історія українського мовознавства: матеріали до лекцій для магістрантів напряму 8.035 – Філологія, ОП «Українська мова та література». Укладач Н.Ф. Венжинович. Ужгород: ПП Данило С.І., 2022. 115 с.

Додаткова:

1. Гуйванюк Н. Формально-семантичні співвідношення в системі синтаксичних одиниць. Чернівці, 1999.

ТЕМА 15. Історія української літературної мови в іменах

Питання:

1. “Історія української літературної мови” І. Огієнка.
2. “Хрестоматія з історії української мови Х–ХІІІ ст.” В. Німчука.
Погляди вченого щодо правопису української мови.

Література

Основна:

1. Видатні особистості з українського мовознавства. Хрестоматія. За заг. ред. Марини Навальної; укл.: Тетяна Левченко, Тетяна Чубань. Переяслав-Хмельницький: «Видавництво КСВ», 2016. 172 с.
2. Іван Огієнко [Незабутні імена української науки]. Тези доповідей Всеукраїнської наукової конференції, присвяченої 110-річчю від дня народження професора Івана Огієнка (26–27 травня 1992 р.). Львів: ЛДУ, 1992. Ч. II. С. 122–250.
3. Історія українського мовознавства: матеріали до лекцій для магістрантів напряму 8.035 – Філологія, ОП «Українська мова та

література». Укладач Н.Ф. Венжинович. Ужгород: ПП Данило С.І., 2022. 115 с. Огієнко І. (Іларіон). Історія української літературної мови. К., 1995.

4. Німчук В. Проблеми українського правопису ХХ – поч. ХХІ ст. ст. Київ, 2002. 112, [2] с. : портр.

5. Німчук В. Хрестоматія з історії української мови Х–ХІІІ ст. Відп. ред.: П. І. Білоусенко, Н. В. Пуряєва. Київ–Житомир, 2015. 349 с.

6. Тіменик З. Іван Огієнко (митрополит Іларіон): Життєписно-бібліографічний нарис. Львів: НТШ, 1997. 228 с.

Додаткова:

1. Гринчишин Д. Проблеми дослідження історії української мови у Львівському університеті. *Українська філологія: школи, постаті, проблеми: Збірник наукових праць Міжнародної наукової конференції, присвяченої 150-річчю від дня заснування кафедри української словесності у Львівському університеті (Львів, 23–25 жовтня 1998 р.)*. Львів: Світ, 1999. Ч. 1. С. 65–74.

2. Німчук В. Періодизація як напрямок дослідження генезису та історії української мови. *Мовознавство*. 1998. №1. С. 3–15.

3. Онуфрієнко О. П. Видатні постаті українських мовознавців П. С. “Житецького, І. Огієнка та М. Жовтобрюха в контексті курсу “Загальне мовознавство”. *Трансформаційні процеси соціально-гуманітарної сфери сучасної України в умовах війни: виклики, проблеми та перспективи: зб. Матеріалів міжнародної науково-практичної конференції, Тернопіль, 2-3 червня 2022 р.* Тернопіль: Університетська думка, 2022. С. 269-274.

4. Українська мова: Енциклопедія. К.: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2000. 752 с.

5. Феллер М. Зіставлення української та єврейських мов у працях І. Огієнка (на сторінках журналу «Рідна мова»). *Українська філологія: школи, постаті, проблеми: Збірник наукових праць Міжнародної наукової конференції, присвяченої 150-річчю від дня заснування кафедри української словесності у Львівському університеті (Львів, 23–25 жовтня 1998 р.)*. Львів: Світ, 1999. Ч. 2. С. 441–448.

ТЕМА 16. Українські лінгводидакти

Питання:

1. Проблемний підхід до вивчення частин мови: М. Шкільник.
2. Когнітивна і комунікативна методики навчання української мови, погляди на сучасний урок української мови, сучасні підходи до типології уроків: М. Пентилюк.
3. “Словник-довідник із методики викладання української мови”, “Українська лінгводидактика в іменах: словник-довідник” І. Кочан та Н. Захлюпаної.

Література

Основна:

1. Видатні особистості з українського мовознавства. Хрестоматія. За заг. ред. Марини Навальної; укл.: Тетяна Левченко, Тетяна Чубань. Переяслав-Хмельницький: «Видавництво КСВ», 2016. 172 с.
2. Захлюпана Н., Кочан І. Українська лінгводидактика в іменах: словник-довідник. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2011. 238 с.
3. Львівський національний університет імені Івана Франка: encyclopedia: [в 2 т.]. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011–2014. Т. 1 (А–К). 2011; Т. 2 (Л–Я). 2014.

Додаткова:

1. Захлюпана Н. Методика викладання української мови на філологічному факультеті. *Українська філологія: школи, постаті, проблеми: Збірник наукових праць Міжнародної наукової конференції, присвяченої 150-річчю від дня заснування кафедри української словесності у Львівському університеті (Львів, 23–25 жовтня 1998 р.)*. Львів: Світ, 1999. Ч. 1. С. 75–80.
2. Словник-довідник з української лінгводидактики: навч. посібник. Кол. авторів за ред. М. І. Пентилюк. К.: Ленвіт, 2015. 320 с.
3. Шкільник М. Проблемний підхід до вивчення частин мови: посібник для вчителів. Київ: Рад. школа, 1986. 136 с.

ПЕРЕЛІК ТЕМ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Історія Львівського національного університету імені Івана Франка.
2. Франкіана Василя Сімовича.
3. І. Чередниченко – дослідник стилістики української мови.
4. Стратиграфія архаїчної ойконімії України.
5. Погляди І. Франка на проблеми етимології та фонетики.
6. Фонологічна концепція Н. Тоцької.
7. Різномасштабні дослідження Є. Тимченка.
8. Б. Кобилянський як діалектолог.
9. Докторська дисертація Ю. Редька "Сучасні українські прізвища (походження, словотвір, поширення)".
10. Широкий спектр досліджень Львівської ономастичної школи.
11. В. Грещук – учень І. Ковалика.
12. Ономастичні дослідження І. Ковалика.
13. Морфологічні дослідження О. Безпояско.
14. Науковий доробок Ю. Шевельова.
15. І. Слинько-лінгводидакт.

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Історія кафедри української мови ім. проф. І. Ковалика.
2. І. Франко як мовознавець.
3. Мовознавчі дослідження І. Чередниченка.
4. Ономастичні дослідження І. Франка.
5. Фонологічна концепція П. Коструби.
6. Термінологічні дослідження: Т. Панько.
7. Б. Кобилянський як діалектолог.
8. Різномасштабні дослідження О. Курило.
9. Б. Грінченко як мовознавець.
10. Львівська ономастична школа: М. Худаш.
11. Львівська ономастична школа: М. Кордуба.
12. Львівська ономастична школа: Ю. Редько.
13. Ономастичні дослідження Д. Бучка.
14. І. Ковалик – засновник Львівської дериватологічної школи.
15. Дериватологічне вчення В. Грещука.
16. Українська морфологія в іменах: І. Кучеренко.
17. С. Бевзенко – дослідник синтаксису української мови.
18. Мовознавчі дослідження А. Грищенка.
19. В. Німчук – дослідник історії української мови.
20. Науковий доробок В. Німчука.
21. Методика викладання української мови у працях М. Шкільника.
22. Спектр мовознавчої проблематики програми «Велич особистості» з І. Фаріон.
23. Різномасштабні мовознавчі дослідження І. Фаріон.
24. К. Михальчук – видатний діалектолог.
25. Я. Закревська – дослідниця українських говорів.

ЗРАЗКИ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

1. У котрому році засновано катедру української словесности (у сучасному Львівському національному університеті ім. І. Франка)?
 - А) 1661;
 - Б) 1781;
 - В) 1848;
 - Г) 1861;
 - Д) 1991.
2. Хто був першим очільником катедри української словесности?
 - А) Я. Головацький;
 - Б) І. Вагилевич;
 - В) О. Колесса;
 - Г) К. Студинський;
 - Д) І. Чередниченко.
3. Хто був суперником О. Колесси у боротьбі за посаду очільника катедри української словесности?
 - А) Я. Головацький;
 - Б) І. Вагилевич;
 - В) Я. Янів;
 - Г) І. Франко;
 - Д) В. Сімович.
4. Редактор "Словаря української мови" (у 4-х тт., 1907-1909)
—
 - А) Ю. Карпенко;
 - Б) Б. Грінченко;
 - В) Т. Шевченко;
 - Г) С. Бевзенко;
 - Д) В. Мойсієнко.
5. Хто є творцем Львівської дериватологічної школи?
 - А) І. Ковалик;

- Б) З. Терлак;
- В) І. Ощипко;
- Г) В. Ґрещук;
- Д) Б. Кобилянський.

6. Хто є дослідником гуцульського говору (автор праці "Гуцульський говір і його відношення до говору Покуття").

- А) Я. Закревська;
- Б) Я. Янів;
- В) Б. Кобилянський;
- Г) К. Михальчук;
- Д) В. Ганцов.

7. Термін "говір батюків" для позначення наддністрянського говору використовував

- А) Я. Рудницький;
- Б) Я. Янів;
- В) І. Верхратський;
- Г) Я. Закревська;
- Д) К. Михальчук.

8. Учений, який усвідомлював, що вивчення синтаксису можливе лише за умови розв'язання триєдиного завдання: дослідження синтаксису історичних пам'яток, діалектів та літературної мови. Дослідник діалектного синтаксису.

- А) С. Бевзенко;
- Б) К. Шульжук;
- В) І. Кучеренко;
- Г) І. Вихованець;
- Д) О. Безпояско.

9. Розділ діалектології, який, використовуючи метод картографування, вивчає діалектні риси мови в їх територіальному поширенні — це ...

- А) лінгвостилістика;
- Б) лінгвогеографія;
- В) лінгводидактика;

- Г) лінгвокраїнознавство;
- Д) лінгвокультурологія.

10. Керівник та редактор наукового проєкту (збірника) "Говірки Чорнобильської зони: Тексти". Один із дослідників проблеми лінгвістичного картографування.

- А) П. Гриценко;
- Б) Я. Закревська;
- В) І. Ощипко;
- Г) А. Грищенко;
- Д) В. Німчук.

11. Хто є творцем першої карти українських говорів?

- А) О. Курило;
- Б) П. Гриценко;
- В) К. Михальчук;
- Г) Б. Кобилянський;
- Д) В. Ганцов.

12. Що є об'єктом вивчення ономастики?

- А) Омонім;
- Б) Онім;
- В) Омонімія;
- Г) Омоформа;
- Д) Омограф.

13. У котрому рядку УСІ вчені належать до Львівської ономастичної школи?

- А) П. Чучка, Л. Белей, Ю. Шевельов;
- Б) Ю. Редько, М. Кордуба, М. Худаш;
- В) Л. Белей, П. Чучка, Д. Бучко;
- Г) М. Худаш, Г. Лукаш, І. Ковалик;
- Д) М. Кордуба, І. Ковалик, Є. Тимченко.

14. Хто здійснив системний і детальний опис сучасних українських прізвищ?

- А) Ю. Редько;

- Б) П. Чучка;
- В) Л. Белей;
- Г) Д. Бучко;
- Д) Г. Лукаш.

15. Хто з мовознавців виділяв сім частин мови?

- А) О. Безпояско;
- Б) І. Вихованець;
- В) І. Кучеренко;
- Г) С. Бевзенко;
- Д) І. Ковалик.

16. Хто запропонував методику проблемного викладання української мови (розробив методику вивчення фонетики та частин мови):

- А) І. Слинько;
- Б) М. Пентилюк;
- В) Г. Передрій;
- Г) М. Шкільник;
- Д) В. Мойсієнко.

17. Хто є автором словників (хімічної, ботанічної термінології), праці "Уваги до сучасної української літературної мови"?

- А) Є. Тимченко;
- Б) В. Ганцов;
- В) Л. Коць-Григорчук;
- Г) О. Синявський;
- Д) О. Курило.

18. Хто є автором таких телепроектів, як "Велич особистости", "Ген українців"?

- А) Г. Лукаш;
- Б) О. Авраменко;
- В) О. Сербенська;
- Г) О. Пономарів;
- Д) І. Фаріон.

19. Автор праць з ономастики (топоніміки та гідроніміки), лінгвостилістики (зокрема лінгвошевченкознавства, ідіостилю Лесі Українки), історії української мови, соціолінгвістики (зокрема про проблему суржиків як мовної хвороби, про проблему престижності чи непрестижності української мови в молодіжному міському середовищі, про мотивацію вибору мови спілкування в різних вікових групах міських мешканців і ін.).

- А) О. Авраменко;
- Б) Л. Масенко;
- В) З. Терлак;
- Г) П. Грищенко;
- Д) А. Грищенко.

20. Питанням українського правопису присвячено праці

- А) Д. Бучка;
- Б) В. Німчука;
- В) П. Коструби;
- Г) М. Пентиліук;
- Д) Г. Лукаш.

ЗМІСТ

Передмова.....	3
ТЕМАТИКА ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ.....	5
<i>Змістовий модуль I. Історія кафедри української мови імені професора Івана Ковалика Львівського національного університету імені Івана Франка.....</i>	<i>5</i>
<i>Змістовий модуль II. Різноаспектні дослідження українських мовознавців.....</i>	<i>10</i>
ПЕРЕЛІК ТЕМ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	20
ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ.....	21
ЗРАЗКИ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ.....	22